

Пряма і непряма мова, цитати, діалог

Виконала студентка групи АЗ-21
Б-ДДАТ
Николенко Антоніна

План

- 1. Пряма і непряма мова як засоби передачі чужої мови.
- 2. Заміна прямої мови непрямою.
- 3. Цитата як спосіб передачі чужої мови.
- 4. Діалог.

Пряма і непряма мова як засоби передачі чужої мови

Пряма мова

це точно відтворений чужий вислів із збереженням його лексичних, синтаксичних та інтонаційних особливостей.

Непряма мова

це чуже мовлення, що передається не дослівно, а зі збереженням лише основного змісту висловлювання.

РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ ПРИ ПРЯМІЙ МОВІ

№	Схеми	Приклади речень
1	А: «П!?».	А за вербами причаїлася дрімота і шепоче: «Засни собі, засни...» (М.Стельмах).
2	«П!?» – а.	«Кругом неправда і неволя, народ замучений мовчить», – часто повторював про себе слова Кобзаря молодий Франко (Д. Павличко).
3	«П, – а, – п!?».	«Я б сонце засліпив, – розхвастався Ліхтар, – якби мене хтось підійняв до хмар!» (В.Симоненко).
4	«П, – а. – П!?».	«Чого ж ви стоїте? – перебив їх нараз гетьман. – Сідайте! Подай, будь ласка, три крісла ближче!» (Б. Лепкий).
5	«П, – а: – П!?».	«Якби не було мрії, праця втратила б свою привабливість, – сказав В.Сухомлинський, а згодом додав: У мрії – краса праці» (З газети).
6	А: «П», – а.	«Усі на кутку кажуть: «З вашого Тараса, мабуть, щось добре вийде», – промовив сусід» (С.Васильченко).

Заміна прямої мови на

непрямою

- - Коли пряма мова виражена розповідним реченням, то вона передається підрядним реченням із сполучником *що*: *Я сказав йому повчально: «Географію завжди треба, сину, добре знати» —> Він сказав сину, що географію завжди треба добре знати.*
- - Коли пряма мова виражає спонукання, просьбу або наказ, тоді вона замінюється підрядним реченням зі сполучником *щоб* або простим реченням з неозначеною формою дієслова: *«Робіть, як ми домовились,» — порадив Гаврило. —> Гаврило порадив, щоб робили, як вони домовились.*
- - Коли пряма мова виражена питальним реченням, то вона замінюється підрядним за допомогою сполучників *хто, що, куди, де* тощо: *«Оце увесь ар'єргард?» — сумно спитав командир. —> Командир сумно спитав, чи оце увесь ар'єргард.*

ЦИТАТА ЯК СПОСІБ ПЕРЕДАЧІ ЧУЖОЇ МОВИ

№	Особливості цитування	Приклади речень
1	Як пряма мова зі словами автора.	І.Франко наголошував: «Лиш боротись – значить жить».
2	Як частина речення.	За словами І.Кочерги, «береться мудрість не із заповітів, а із шукань і помилок гірких».
3	Наведено зы скороченням	Слова ці вишневі з Сосюриних уст: «Любіть Україну у сні й на яву...» (І.Драч).
4	Віршований текст (в лапки не береться)	І день іде, і ніч іде, І голову схопивши в руки, Дивуєшся, чому не йде Апостол правди і науки?
5	Кілька цитат (коми між ними)	Народна мудрість повчає: «Стоїш високо – не будь гордим, стоїш низько – не гнись», «Будь чесним перед самим собою (З часопису).

Цитату можуть супроводжувати вставні слова, які вказують на джерело думки: «Все йде, все минає» , за твердженням Т. Шевченка.

Вказівку на джерело , яка стоїть безпосередньо після цитати , беруть у дужки : «Бути - значить виконувати обов'язок»

Діалог

- Діалог — двосторонній обмін **інформацією** між двома людьми в вигляді питань та відповідей.
- **Слова кожної особи, яка бере участь у розмові, називаються репліками.**
- **Основними ознаками діалогу є: намір, цілеспрямованість, взаємна увага, виведення розмови з меж дозволеного.**

- Кожну репліку діалогу записуємо з нового рядка, перед реплікою ставимо тире.
- Якщо перед реплікою стоять слова автора, після них ставимо двокрапку. Якщо слова автора стоять після репліки, то після неї ставимо кому або знак оклику, чи знак питання, а потім — тире. Слова автора після репліки записуємо з малої літери.
- Коли є діалог, то замість лапок ставиться тире. Кожна репліка починається з нового рядка, а розділові знаки в реченні ставляться такі само, як при прямій мові:
 - *Бабусю! — каже він. — Хотів я подивитися, чи дуже довгий світ.*
 - *Гай-гай! Дивився б із воріт, а лізти високо малому не годиться.*
- 6. Якщо репліки беруться в лапки і записуються підряд без слів автора, то між ними ставиться тире. *«На добридень, ти моя голубонько!» — «На добридень, мій коханий друже!» — «Що сьогодні снилось тобі, любко?» — «Сон приснився, та дивненький дуже». — «Що ж за диво снилось тобі, мила?» — «Мені снились білії лелії..» — «Тішся, мила, бо лелія — квітка чистої та любої надії!».*

Тестовий контроль

- 1. Що називається прямою мовою?
- 2. Якщо слова автора стоять після прямої мови, між ними ставиться
 - а) двокрапка;
 - б) тире;
 - в) крапка з комою.
- 3. Скласти й записати речення з прямою мовою перед словами автора.
- 4. При заміні прямої мови непрямою
 - а) слова автора стають головним реченням, а пряма мова – залежним;
 - б) пряма мова стає головним реченням, а слова автора залежним;
 - в) пряма мова і слова автора стають рівноправними частинами складного речення.
- 5. Подане речення з прямою мовою перебудувати на речення з непрямою мовою. *А мати вийшла на поріг і мовила: “Вертайся, сину!”*
- 6. Перепишіть, розставте пропущені розділові знаки.
 - 1. *А мати кличе нас Дивіться діти он воду із Дніпра веселка позича.*
 - 2. *Я тобі і небо сину прихилила б каже мати.*
- 7. Перебудуйте речення з непрямою мовою на речення з прямою.
 - 1. *Мати каже, що найбільше див у світі робиться на світанні.*
 - 2. *І сонечко тихенько запитало, чи тепло у душі моїй сьогодні.*
- 8. Перепишіть, розставте пропущені розділові знаки.
 - 1. *Свиня говорила Коли б мені крила то я б полетіла в блакить!*
 - 2. *Ми в колективі дружнім жить не проти перемовлялись між собою Шпроти.*

* Розглянути подані в двох колонках речення. Пояснити відмінність між прямою й непрямою мовою. Пояснити вживання розділових знаків

Хвалився горщик: “Розіб’ю казана!”

Годуй біду, а вона каже: “Ще прийду!”

Хвалився горщик, що розіб’є казана. (Нар.творч.)

Годуй біду, а вона каже, що ще прийде. (Нар.творч.)

Збережіть рідну мову!!!

